

NARODNI GOSPODAR

Glasilo Zadružne Zveze v Ljubljani.

C. kr. poštne hranilnice štev. 64.846.

Telefon štev. 216.

Kr. ogrske hranilnice štev. 15.649.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krome na leto, za pol leta dve kromi, za četrta leta eno kromo; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. — Posamezna št. 20 vin.

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca. Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 30 vinarjev od enostopne petit-vrste, za večkratno inseracijo po dogovoru.

Poziv.

Ljubljenca slovenskega naroda, Dr. JANEZA EV. KREKA, nam je vzela nemila smrt; njegovih idej pa ne vzame nobena smrt, ne zatara nobena sovražna sila. Po čemer so hrepeneli že v davnih časih najplemenitejši rododoljubi, kar so pripravljali najbistrejši duhovi, kar je nezavedno telo v vseh slovenskih srcih, to je vzplamtelo zadnje dni v mogočen kres, ki je ožaril ves slovanski jug, kres, zažgan od ognjevite Krekove besede, ki je vtelesila v silnem duhu spočeto idejo svobodne jugoslovanske države pod habsburškim žezlom. Ta ideja živi in gori v vseh slovenskih srcih, kar jih ni še okužil hlapčevski duh, kar jih ni še pohujšala sebična zavist.

Po načelih krščanske vere, da so ljudje vsi bratje, vsi enakopravni, da je sužnost Bogu in poštenim ljudem zoprna, je zahteval veliki rajnik tudi za svoje rojake svobodo in enakopravnost. Kaj čuda, da je ta tako pravična, tako krščanska, tako človeška zahteva hipoma prešinila vsa slovenska srca, na mah zedinila in združila vse slovenske stranke! Misli in želje vseh Slovencev je izrekla Krekova beseda, in Krek je postal vseh Slovencev klicar in zaščitnik in vodja.

Vse svoje velike dušne in telesne moči je posvetil ta veliki mož ljubljeni domovini; zanj je naposled dal svoje življenje. In Slovenci so to spoznali; dokaz je bridka žalost po vseh krajih, kodr biva slovenski rod, dokaz veličastni pogreb. Spomin Krekov bo živel v slovenskih srcih vekomaj. To pa ni zadosti. Veliki rajnik je ljubil svoje rojake ne samo v srcu; delal in trpel je zanje vse žive dni. Bolj kot njegovemu spominu je treba Krekovega spomenika Slovincem, da vsaj nekoliko izkažejo v dejanju svojo hvaležnost, da poplačajo nekoliko svojega dolga svojemu dobrotniku. Treba je spomenika v

dokaz, da znajo Slovenci častiti svoje velike može, da bodo vedeli pozni rodovi, komu so hvalo dolžni za svojo rešitev, da bo imela mladina pred očmi zgled, kako se pridobiva vsega naroda hvaležnost in ljubezen.

Podpisani odbor si je postavil nalogo poskrbeti, da se dvigne v beli Ljubljani dostojen spomenik dr. Kreku, in z zaupno prošnjo se obrača do vseh Slovencev in tudi do drugih Slovanov, ki so poznali, ki so čislali in ljubili rajnika, da prispevajo po svojih močeh v dosego blagega namena, da se počasti spomin velikega moža.

V Ljubljani, 20. oktobra 1917.

Odbor za Krekov spomenik:

Dr. A. Korošec,
načelnik „Jugoslovanskega kluba“,
častni predsednik.

Dr. Fr. Detela,
vladni svetnik,
predsednik.

Dr. Ivan Tavčar,
župan ljubljanski,
podpredsednik.

Dr. Fr. Jež,
tajnik.

Ignacij Zaplotnik,
blagajnik.

Anton Kristan,

Bogumil Remec,

Oton Župančič,

Rihard Jakopič,

Mihael Moškerc,

odborniki.

Sožalne izjave.

Ob priliki smrti našega predsednika dr. J. E. Kreka so došle Zadružni zvezi in Gospodarski zvezi v Ljubljani sledeče brzojavne, oziroma pismene sožalne izjave:

Nadbiskup Bauer v Zagrebu: Predsjedništvu Gospodarske zveze, Ljubljana. Povodom neočekivane smrti Vašeg dičnog predsjednika narodnog zastupnika dra Kreka izvoliti primiti moje iskreno saučešće.

Sarajevski nadbiskup Josip Stadler: Slavnoj Gospodarskoj zvezi u Ljubljani. Duboko me dirnula tužna vijest o smrti doktora Kreka, tog velikog muža, kojim je Providnost usrećila slovenski narod, da ga po njemu na kršćanskim temeljima socijalno, gospodarski i politički preporodi. Slovenci gube u doktoru Kreku vogju, koji je svojim silnim duhom, svojom energijom i neumornim radom stvorio na načelima kršćanske demokracije trajne temelje boljoj i svetlijoj budućnosti slovenskoga naroda.

Sa Slovincima oplakuje preranu smrt njihova velikoga sina i hrvatski narod. Jer doktor Krek nije poznavao razlike izmegju Hrvata i Slovenaca. Njegove su ideje našle odziva i u hrvatskim zemljama, trag njegova duha i njegova rada ostat će za vazda neizbrisiv u političkom i gospodarskom životu hrvatskoga naroda.

Velika njegova misao, da ima kulturnom jedinstvu hrvatskoslovenskoga naroda bezuvjetno slijediti političko i teritorijalno ujedinjenje, poprimila je u ovo zadnje vrijeme konkretnije forme. U to ga zateče smrt. Ali sa smrću doktora Kreka nije umrla ideja. U nebeskom naselju, gdje je primio nagradu za svoj rad i za svoje žrtve, pra-

ti bi rad naš i našu borbu za zajedničku bolju budućnost, kojoj je on bio posvetio sav svoj zemaljski život. Uspomena na doktora Kreka bit će trajna, kao što su trajna neprolazna njegova djela.

Dozvolite, da izrazim Vama, kao instituciji dru Kreku najmilijoj i najvjernijoj, svoje duboko saučešće.

Ekscelencija tajni svetnik dr. vitez pl. Ertl: Cenjeni Zadružni zvezi v Ljubljani. Globoko ganjen vsled novice o smrti Vašega prezaslužnoga predsednika poslanca dr. Kreka, ki sem ga visoko cenil, prosim, da sprejme izraz mojega resničnega sožalja.

Podpredsednik bosanskega sabora dr. D. Dimović: Slavna Gospodarska zveza, Ljubljana. Duboko me je pretresla Vaša brzojavna vijest o smrti odličnog rodoljuba slovenačkog dr. Janeza Kreka. Vremena su teška, velika i odlučna. U tim vremenima potrebna nam je bila obzirna, mudra i odlučna ličnost velikog pokojnika. On je znao šta hoće. On je shvaćao težnje čitavog našeg naroda. Misao narodnog jedinstva Slovenaca, Srba i Hrvata bila je misao vodilja njegova rada. Još ovog ljeta imao sam veoma često prilike da u jugoslovenskom klubu rasgovaram sa velikim pokojnikom. Nakon svakog tog rasgovora otišao sam jači u nadama i čvršći u vjeri naše narodne budućnosti.

Koliko sam od njega slušao velikih praktičnih misli? Po njegovom raslaganju svi zamršeni problemi rasplitali su se jednom mirnom, razumljivom i prirodnom lakoćom.

Veliki pokojnik bio je prava, velika i čista slavenska duša!

Gubitak njegov, veliki je udarec za Vaše slovenačke gospodarske organizacije, a gubitak je to za sve nas južne Slovence!

Kada se jednom ostvare naši narodni ideali, biti će duh Janeza Kreka među nama, da mu zadovoljne i buduće generacije za njegov dosadanji rad reknu iskreno: Hvala Ti veliki pokojniče!

Primite još jednom izraz mog iskrenog saučešća.

Monsignor Bulić v Splitu: Zadružni zvezi v Ljubljani. Nad rano otvorenim grobom doktora Kreka, koji pronicavim okom na vrijeme uočio potrebe svoga naroda te im na temelju kršćanskih načela lijeka energično tražio i uspješno proveo lije uz sav slovenski i hrvatski narod gorku suzu monsignor Bulić.

Splošna zveza austrijskih kmetijskih zadrug na Dunaju; Zadružni zvezi v Ljubljani. Ravnokar smo prejeli obavještilo, da je umrl Vaš predsjednik gospod dr. Krek. Ob prilici te teške izgube, katera je zadela Vašu zvezu in vse včlanjene kmetijske zadruge, Vam izrekamo svoje izredno sožalje. Tudi Splošna zveza zgubi z gospodom dr. Krekom zelo cenjenega sodelavca

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društva: Podpisana si dovoljuje izreči slavnemu odboru Zadružne zveze svoje najiskrenije in najglobokejšie sožalje k bridki izgubi svojega ljudomilega in požrtvovalnoga predsednika dr. Janeza Ev. Kreka, čigar spominu je podpisana dolžna veliko hvaležnosti, ker je Goriško Zvezo ob begu iz lastnega kraja spontano in velikosrčno sprejel pod streho Zadružne zveze. Bog plačaj mu njegovo zlato srce!

Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani: Slavnemu načelstvu Zadružne zveze v Ljubljani. Z globoko žalostjo sprejeli smo vest o smrti Vašega prezaslužnoga predsednika prečastitega gospoda dr. Janeza Ev. Krek. Slavno načelstvo naj izvoli sprejeti našo najiskrenije sočutje na izgubi prvega zadrugarja, katerega cilji in misli bodo v zadrugništvu večno živeli.

Zadružni Savez v Spljetu: Ugledna Zadružna zveza, Ljubljana. Izza primitka porazne vijesti o nenadnoj smrti nezaboravnoga Dra Kreka, odaslali smo Vam ovaj brzojav:

„... izrazujemo Vam naše dubako saučešće u nesreći, koja je Vas i cijeli naš jedinstveni narod zadesila nenadnom smrću Vašeg umnog i zaslužnog predsjednika blagopokojnog Dra Janeza Kreka. Molimo Vas, zamolite koga od Vaše uprave ili kojeg narodnog poslanika da nas zastupa na sprovodu, te položite u naše ime na odar blagopokojnoga što bolji vijenac. Slava Doktoru Kreku!

Potvrdjujemo Vam ovoliko i istodobno saopćujemo, do Vam ovaj brzojav, na žalost, zbog postojećih prilika nijesmo mogli odaslati u hrvatskom jeziku.

Izpostava Zadružnog Saveza v Zadru: Zadružna zveza, Ljubljana. Nad gubitkom Vašeg predsjednika in zadrugarskog velikana dra Kreka duboko žalimo i upravljamo Vam naše saučešće.

Ivo Antičević, ravnatelj Zadružnoga Saveza v Splitu: Ugledna Zadružna zveza, Ljubljana. Izza kako je Savezu stigla žalostna vijest o nenadanoj smrti nezaboravnoga Dra Kreka, odaslao sam Vam slijedeći brzojav:

„... duboko želim gubitak pobornika našeg zadrugarskog pokreta, velikog Vašeg predsjednika Dra Janeza Kreka. Molim Vas, dajte me po kojem članu Vaše uprave zastupati na sprovodu i položite u moje ime vijenac na odar blagopokojnika.

Hrvatska poljodetska banka v Zagrebu: Zadružna zveza, Ljubljana. Povodom smrti Vašega uglednog predsjednika i velezaslužnoga promicatelja jugoslavenskoga zadrugarstva Dr. Janeza Evang. Kreka izvolite primiti izraz iskrene i duboke sućuti od potpisanoga zavoda kao matice hrvatskih seljačkih zadruga. Preminulom odličnom zadrugaru ušćuvati ćemo najtopliju spomen i poštovanje i u našoj zadružnoj organizaciji. Vječnu mu slavu!

Hrvatska centralna banka za Bosno i Hereegovinu u Sarajevu: Zadružna zveza, Ljubljana. Prigodom teškog gubitka, koji je zadesio čitav slavenski svijet povodom smrti neprežalenog velezaslužnog g. Dra Janeza Kreka, u kojemu i Vi izgubiste Vašeg odličnog predsjednika, izvolite primiti naše duboko saučešće.

Ústřední jednota českých hospodářských společenstev v království Českém v Prazi: Zadružna zveza, Lublan. S velikým pohnutím přijali jsme zprávu o úmrtí Vašeho nenahraditelného družstevního vůdce poslance Dra Jana Kreka. Prosíme, abyste přijali projev naší hluboce citěné soustrasti nad ztrátou tak bolestnou. Necht ušlechtilé snahy zesnulého o rozkvět slovinského družstevnictví potkají se v budoucnost s úplným zdarem.

Ústřední Svaz českých hospodář.-společenstev v Markrabství Moravském v Brně. Zadružna zveza v Lublani. Podepsaný Ústřední svaz projevuje tímto svou hlubokou soustrast nad úmrtím Vašeho předsedy p. Dr. Janez Evang. Kreka, zemského al říšského poslance, v němž družstevnictví ztrácí jednoho z nejlepších svých předáku.

Jednota českých hospodářských společenstev ve vévodství Slezském v Opavě: Zadružna zveza v Ljubljani. Podepsaná Jednota českých hospodářských společenstev ve vévodství Slezském v Opavě dovoluje si nad neočekávanou ztrátou, jež stihla Vás úmrtím Vašeho předsedy p. dr. Janez Evang. Kreka vysloviti svou nejhlubší soustrast.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko: Uglednemu načelništvu Zadružne Zveze v Ljubljani. Podpisana trgovska in obrtniška zbornica se usoja ugledni Zadružni Zvezi ob nenadni smrti njenega prezaslužnoga predsednika in ustanovitelja prečastitega gospoda doktorja Janeza Evang. Kreka izrekati svoje iskreno in globoko sožalje.

C. kr. kmetijska družba kranjska: Častito predsedstvo „Zadružne zveze“ v Ljubljani. Uljudno podpisana družba izrazi častitemu predsedstvu najiskrenejše sožalje povodom nenadne smrti velezaslužnega zvezinega predsednika prečastitega gospoda dr. Janez Ev. Kreka, čegar smrt po prepričanju podpisane družbe naredi veliko vrzel med delavci in bojovníki za gmotni napredek slovenskega naroda, za katerega bodočnost je blagi rajnik žrtvoval vse svoje sile.

Sprejmi častito predsedstvo izraz odličnega spoštovanja č. kr. kmetijske družbe kranjske.

Slovensko planinsko društvo Ljubljana (Osrednji odbor): Ugledna Gospodarska zveza v Ljubljani. V zmislu sklepa v odborovi seji dne 10. oktobra t. l. se usoja podpisani Osrednji odbor izrekati ugledni Gospodarski Zvezi ob nenadni smrti njenega prezaslužnega neumorno delujočega predsednika prečastitega gospoda dra. Janeza Evangelista Kreka, državnega in deželnega poslanca itd. itd. svoje globoko sožalje.

Prerano preminulega ljubitelja svoje domovine, naših krasnih planin in požrtvovalnega pospeševalca našega planinskega delovanja ohrani naše društvo v velečastnem trajnem spominu.

Ravnateljstvo zveze kmetijskih zadrug na Štajerskem v Gradcu: Ugledna Zadružna zveza v Ljubljani. Ob priliki smrti Vašega prezaslužnega in obče spoštovanega predsednika gospoda dr. Janeza Ev. Kreka dovoljujem si v imenu zveze kmetijskih zadrug na Štajerskem in v lastnem imenu izreči globoko sožalje. — Ravnatelj Franc Barta.

Osrednja zveza nemških kmetijskih zadrug na Češkem v Pragi: Čislana Zadružna zveza v Ljubljani. Podpisana Osrednja zveza nemških kmetijskih zadrug na Češkem si dovoljuje ob priliki smrti Vašega velezaslužnega predsednika, gosp. državnega in deželnega poslanca, profesorja dr. Janeza Evang. Kreka izraziti svoje najprišrčnejše sožalje.

Nižjeavstrijska kmetijska zadružna osrednja blagajna na Dunaju: Zadružna zveza v Ljubljani. Ob priliki smrti prečastitega gospoda dr. Janeza Kreka izreka s tem podpisana Osrednja blagajna svoje iskreno sožalje.

Pokojninsko društvo kmetijskih zadrug v Avstriji na Dunaju: Čislani Zadrugni zvezi v Ljubljani. Ob priliki nenadne, nepričakovane smrti gospoda dr. Janeza Kreka, Vašega visokospoštovanega predsednika in namestnika v našem načelstvu počaščujemo se izreči Vam svoje iskreno sožalje. Pokojnika smo v dolgoletnem občevanju spoznali kot neumorno delavnega zastopnika svojega ljudstva, kot navdušenega pristaša zadružništva in dragega prijatelja našega društva; njegov spomin ostane pri nas vedno v časti.

Predsjedništvo Svećeničkih zajednica i Tiskovnog društva v Pazinu: Slavnoj Zadružnoj zvezi v Ljubljani. Hrvatsko slovenski svećenici u Istri žaluju za dičnim svojim subratom preč. g. dr. Ivanom Krek.

U živoj su jošte uspomeni svima njegova predavanja na sastanku svećenstva u Pazinu pred četiri godini. Zato je nenadna smrt njegova baš katastrofalno učinila.

Kao sklizne kristalna kaplja rose sa lista u ranome jutru, onako je izčeznuo veliki pokojnik sa pozorišta svjetske borbe. Implevit multa! P. u. m.!

Neka ostaje svima, koji rade za Boga i narod svoj, svećnjak, postavljen na visokome mjesju!

Avstro-ogrška banka, podružnica v Ljubljani: Slavna Zadružna zveza v Ljubljani. Povodom smrti Vašega velezaslužnega predsednika gosp. dr. J. Ev. Kreka si Vam usojamo izreči svoje najodkriteljše sožalje.

Ljubljanska kreditna banka: Povodom smrti največjega buditelja narodnogospodarskega življenja na Slovenskem, predsednika Vašega cenjenega zavoda, visoko čislana gospoda dr. Janeza Evang. Kreka si Vam dovoljujemo izreči naše najgloblje sožalje.

Kranjska deželna banka: Ob težki izgubi, ki je doletela Vaš cenjeni zavod z nenadno smrtjo Vašega gospoda predsednika, dr. Jan. Evang. Kreka, si Vam dovoljujemo izreči naše najgloblje sožalje.

Jadranska banka, podružnica v Ljubljani: K britki izgubi, ki je zadela Vaš cenj. zavod in vso združno organizacijo s prerano smrtjo Vašega velezaslužnega predsednika gospoda dr. Janeza Evang. Kreka, dovoljujemo si izreči svoje najiskrenejše sožalje.

Češka industrijalna banka, podružnica v Ljubljani: K pretežki izgubi, ki je Vaš cenj. zavod zadela s smrtjo ustanovitelja in predsednika Vašega cenj. zavoda, nepozabljivega gospoda dr. Janeza Evang. Kreka, blagovolite sprejeti naše odkritosrčno sožalje.

C. kr. priv. kreditni zavod za trgovino in obrt, podružnica v Ljubljani: Povodom smrti Vašega predsednika, blagorodnega gospoda dr. Janeza Evang. Kreka, državnega in deželnega poslanca, i. t. d. si Vam dovoljujemo izreči naše iskreno sožalje.

C. kr. priv. Splošna prometna banka, podružnica v Ljubljani: Povodom občutne izgube Vašega velecenjenega predsednika gosp. dr. Jan. Ev. Kreka, usojamo si izreči svoje najgloblje sočutje.

C. kr. priv. avstr. Länderbanka, podružnica v Gradcu: Dovoljujemo si ob priliki smrti Vašega prečislana predsednika gospoda dr. Janeza Evang. Kreka izraziti svoje najiskrenejše sožalje.

Živnostenská banka v Pragi: Zadržna zveza v Ljubljani. Obdrževše zarmucující zprávu o úmrtí vysocezasloužilého Vašeho předsedy, pana dr. Jana Ev. Kreka, říšského a zemského poslance, a. t. d., a. t. d. dovolujeme si projevit Vám svou nejhlubší soustrast.

Prva hrvatska štedionica, Zagreb: Povodom teškog gubitka, koji Vas je snašao smrću Vašeg utemeljitelja i predsjednika, gosp. Dra. Jana Ev. Kreka, izvolite primiti izraz našeg iskrenog saučešća.

* * *

Podpisane zadruge v Vipavi izražajo Zadržni zvezi v Ljubljani svoje najiskrenejše sožalje k izgubi njenega ustanovitelja in očeta slovenskega združništva dr. Kreka, čegar genij naj se dviga za vedno visoko nad našimi združnimi organizacijami ter nas vodi do velikega cilja, velikega, vse jugoslovanske zemlje obsegajočega združništva. Za Hranilnico in posojilnico: Lavrič, za Kmetijsko društvo: Uršič, za Živinorejsko zadrugo: Jožef Ferjančič.

Posojilnica v Žužemberku: Povodom nenadne in nenadomestljive izgube neumorno delavnega prečastitega gosp. predsednika izrekamo naše najglobokejše sožalje. Jakob Škerl. Feliks Pehani.

Živinorejska zadruga v Breznici: V imenu „Živinorejske zadruge“ izražam najglobokejše sožalje o izgubi prečast. g. dr. Kreka. I. Finžgar.

Prvo delavsko konsumno društvo na Jesenicah: Ob priliki smrti dr. Kreka, ustanovitelja našega društva, Vam globoko ginjeni izrekamo iskreno sožalje.

Namesto venca smo darovali tukajšnji Vincencijevi družbi 50 K in za mašo, ki se bo darovala za njegovo plemenito dušo v domaci cerkvi. Za odbor: Alf. Oblak, Nikolaj Bernard.

Raiffeisenova posojilnica v Št. Ilju pri Velenju: Povodom smrti očeta jugoslovenskega zadružništva in ustanovitelja ter predsednika „Zadružne zveze“ izreka podpisano načelstvo svoje najglobokejše sožalje nad nenadomestljivo izgubo! Nesmrtna slava dr. Krekovemu spominu! Martin Koren, načelnik, Fr. Schreiner, Valentin Dolinšek, Franc Vranjek, Matevž Orosel.

Hranilnica in posojilnica v Spodnjem Dravbergu: Ob britki izgubi, ki je zadela Zvezo z nenadno smrtjo njenega predsednika in prezasluženega organizatorja slovenskega zadružništva, dr. J. E. Kreka izrekamo najiskrenejše sožalje.

Naj njegov visoki duh, njegove velike ideje vodijo Zvezo tudi pri nadaljnjem delu v blagor slovenskega naroda! Večni mir njegovi duši! Josip Rozman, Dominik Kotnik, Franc Kogelnik.

Hranilnica in posojilnica v Sinčevsi: K smrti neumorno za splošni narodov blagobit delavnega, od nas vseh iskreno ljubljenega, nepozabnega skupnega našega načelnika dr. Kreka, nade vseh Jugoslovanov, dovoljujemo si izraziti slavn. načelstvu Zadružne zveze naše najprisrčnejše sožalje.

Umrli je mož . . . ne ni umrl,
Še duh njegov živi med nami . . .
Bog in narod!
Za odbor: Ulbing, Rutar, Lipuš.

Ljudska hranilnica in posojilnica v Trstu: H nenadomestni zgubi Vašega velečastitega predsednika, idealnega ustanovitelja, nesebičnega voditelja, skrbnega očeta našega zadružništva, velikega moža, narodovega vojvode dr. Kreka, blagovolite sprejeti našega načelstva, zbranega v žalni seji 15. t. m. in podpisane zadruge, ki žalujeta tudi za svojim najboljšim podpornikom, izraze odkritosrčnega, najglobokejše čutenega sožalja, kakor tudi zatrdilo v smislu soglasnega sklepa občnega zbora te zadruge z dne 23. sept. t. l., da je in ostaja podpisana zadruga zvesta zadružnim načelom velikega zadružnika in zvesta njegovi organizaciji, Zadružni zvezi, svoji zadružni matici. Anton Čok, I. Kocjančič.

Beramsko društvo za štednjo i zajmove in Beramsko mliekarsko društvo: Na preranome grobu velezaslužnog i nezaboravnog predsjednika preč. gosp. dr. Ivana Kreka žaluju i članovi potpisanih zadruga želeći od Boga duši velikog pokojnika vječni mir, Zadružnoj Zvezi pako naslijednika, koji će ići stopama njegovim!

Josip Grašič.

Kršansko društvo za štednjo i zajmove: Potpisani šalje ovim u ime ovdješnjeg Kršćanskog društva za štednjo i zajmove Toj Slavnoj Zadružnoj Zvezi izraz najiskrenije sućuti na velikom gubitku uslijed nenadne smrti njezinog nezaboravnog predsjednika dra J. Ev. Kreka. A Zidarić.

Malološinsko društvo za štednjo i zajmove: Prihvaćamo ujedno priliku, da Vam iskažemo naše duboko saučešće nad neprežaljenim gubitkom značaja i neumornog radnika na socijalnom polju dr. J. E. Kreka. Fr. Krivičić.

Motovunsko društvo za štednjo i zajmove u Karojbi: Neizrecivo je nam potresla srcem neumoljiva smrt Premiloga i Prečasnoga Gospoda Predsjednika (Načelnika) naše Zadružne zveze te Vas umoljavamo, da blagoizvolite primiti naše duboko saučešće. — Osim toga obavešćujemo Vas, da će biti sutra u Karojbi u mjestu sjedišta naše zadruge — članice Zadružne Zveze prikazana sv. Misa za izpokoju velike i plemenite duše nezaboravnog pokojnika, Našega predobrog Dra. Janeza Evangelista Kreka! — Pokoj Vječni podaravao mu Premilosrdni Gospod! — Fr. Stavelik, načelnik i pravitelj zadruge, P. Ujčić, odbornik, Grgo Močibob, odbornik.

Sv. Nedeljsko društvo za štednjo i zajmove: Neumornom radniku ocu našeg zadrugarstva, te višegodišnjem predsedniku izriče ovime svoji najtopliju i najiskreniju sočut za sv. Nedeljsko društvo Ante Kolić, J. Černjul.

Seoska blagajna i Hrvatska čitaonica u Sv. Petru u Šumi: Preselio se iz ovoga u bolji život velikan dr. Krek. Neočekivana smrt učinila je duboki dojam i u našim redovima. Razorao nam tvrdu krš, posijao dobro sjeme, iz kojeg mora da iznikne željeni plod.

Na teškom gubitku izrazuju svoju najdobliju sočut.

Zrenjsko društvo za štednjo i zajmove: Duboko nas je kosnula današnja vjest: „Dr. Ivan Krek je umro“. Prestalo je tući najplemenitije srce zadrugarskog oca i sirovice Istre, koju je svom požrtvovnošću prigrlio k sebi, da ju svojim mudrim zadrugarskim radom oslobodi krvopija talijanskih kapitalista. Istra neće i nesmije zaboraviti svog velikog dobročinitelja, već će u vječnoj i zahvalnoj uspomeni ušćuvati njegovu preslavno ime.

Duboko rastuženog srca kličemo nezaboravnomu i neumrlomu Dr. Ivanu Krek: Pokoj Ti vječni u zagrljaju Gospodnjem.

Toj pako Slavnoj Zadružnoj Zvezi ovime izrazujemo svoje najiskrenije sožalje nad teškim gubičkom nenadomjestivog predsjednika. — Šime Červar, poslovođa. Ante Tončić-Cekin, upravitelj.

Omišalj: Duboko potresen nad prežalostnom vijesti o nenadnoj smrti našeg zadrugnog oca, predragog dr. Kreka, izrazujem svoje najveće sožaljenje. — Mahulja.

Split: Duboko me potresla nemila vijest o smrti neprežaljenog našeg predsjednika blagopokojnog Dra. J. E. Kreka. — Jučer, mi uži štovatelji Velikog Pokojnika priredismo svečane zadušnice u kapucinskoj crkvi. — Geniju našega roda „Vječna slava!“ — Frano Ženko Donadini.

Dunaj: Najglobokejše potrta vsled nenadne smrti Vašega predsjednika prof. Dr. Kreka dovoljujeta si potpisana cenjenemu načelstvu Zveze izreći svoje najiskrenije in najglobočje sožalje, Dr. Neudörfer, A. Čebular, revizorja Splošne zveze avstrijskih kmetijskih zadrug.

Velikovec: Vdano potpisani se iz globočine srca pridružujem vsem izrazom žalovanja ob nenadnoj smrti našega prebлага dr. Kreka. Pokoj njegovi veliki, plemeniti duši! — Kanonik Ivan Žel.

Bos. Drod: Grozno nas prenerazila žalobna vijest. Gubitak Slovenaca gubitak naš. Barjak je razvio, stazu pokazao te izčeznu ostavivši južnim Slavenima sliku junactva i otpora. Neumire njegova ideja. Vječna slava Janezu Kreku! Primite izraz iskrenog saučešća. Za Hrvate Bos. Broda gradonačelnik Gregor Potušek.

Zagorje ob Savi: Begunci z Goriškega, izražamo najglobokeje sočutje o pre-rani smrti velikega moža in usmiljenega očeta g. dr. Kreka, ki nam je preskrbel potrebnega kruha, predno se je od nas za vselej poslovil. — Z nevenljivim cvetjem Te bomo vedno obsipali, ker Tvoj grob ostane za nas za vselej odprt. A. Frančeskin.

Zadružno knjigovodstvo in vojno posojilo.

Manipulacija z vojnim posojilom in drugimi vrednostnimi papirji povzroča nekaterim našim zadrugarjem z ozirom na knjigovodstvo nemalo preglavice. Ne vedo, kako naj pravilno vpisujejo različne zneske, ki jih posamezne stranke v ta namen vplačujejo ter se boje, da ne bi z napačnim vknjiževanjem povzročili kake zmede in

knjigovodskih napak. Vendar cela stvar ni tako silno komplicirana, kakor se nekaterim na prvi hip dozdeva, temveč je manipulacija povsem enostavna, posebno za naše zadruge, ki imajo odprt tekoči račun pri matici, kamor zadruga pošilja svoje in svojih strank prijave. Vse podrobno delo, kakor: sestavljanje posameznih obračunov, naročila listin, oskrba vinkulacije istih, rentne knjižice itd. se izvrši pri Zvezi tako, da zadruga pravzaprav v tem oziru nima nikakršnega družega posla, kakor da sprejema od strank prijave in za to potreben denar ter jim izroča listine.

Glede vpisovanja v poslovne knjige naj se zadruge, ki imajo vpeljano enostavno knjigovodstvo (naše rajfznovke), ravnaajo po sledečih navodilih:

Vsa vplačila strank za vojno posojilo naj se vpisujejo med prejemke v blagajniški razdelnik pod posebno kolono: „Vojno posojilo strank“ ter prijave vpošljejo Zvezi. Ko je zadruga od Zveze prejela obračune in obremenilno pismo, se vpiše skupni iznos obračunov v razdelnik med prejemke: „Tekoči račun z Zvezo“ in pod izdatki: „Vojno posojilo strank“. Ko se posameznim strankam izroče obračuni, se obenem kontrolira, ali je stranka vplačala ravno isti znesek kakor znaša obračun. Ako je vplačala več ali manj, se poravna diferenca v gotovini ter se ti zneski vpišejo pod sprejemke oziroma pod izdatke v kolono „Vojno posojilo strank“. Ako pa stranka, ki je prijavila vojno posojilo, poravna obračun iz hranilne knjižice, se odpadajoči znesek vpiše kot izplačana hranilna vloga, pod sprejemki pa istotako kot vplačilo za vojno posojilo („Vojno posojilo strank“). Ako se je vse v redu vršilo, mora biti koncem obračuna vojnega posojila skupna vsota prejemkov enaka skupnem iznosu izdatkov.

Ko dojdejo listine, se strankam izroče proti potrdilu.

Istotako, kakor z obračuni, s prakticira s kuponi. Ako je n. pr. Zveza sporočila zadrugi, da jo je za obresti vojnega posojila strank v tekočem računu odobrila, se vpiše v razdelnik pod prejemke: „Obresti voj. posojila“ in pod izdatki: „Tekoči račun z Zvezo“. Kadar se strankam te obresti izplačujejo, je te zneske vpisati pod izdatke „Obresti voj. posojila strank“. Tudi tukaj mora koncem obračuna skupna vsota prejemkov soglašati z ono, ki je vpisana pod izdatki.

Ako pa zadruga nabavi potom Zveze vojno posojilo za svoj račun, je izpeljava v knjigah ista. (Med prejemki: „Tek. račun“, pod izdatki: „Vrednostne listine.“). Istotako je vpis obresti podobno izpeljati kakor za račun strank; vendar je tu ločiti prejem lastnih in tujih obresti.

Nekatere zadruge vpisujejo vojna posojila za lastni račun v glavne knjige kar med navadna posojila članov, kar pa seveda ni pravilno in se mora za efekte voditi posebna knjiga. V knjigo posojil se vpisujejo le posojila članov; ker pa država ne more biti član zadruge, se vojno posojilo ne sme vpisovati v to knjigo. Poleg tega pa vojna posojila niso istovetna s posojili članov. Listine vojnega posojila spadajo med javne vrednostne listine ki od časa do časa spreminjajo na svoji vrednosti, — vsled česar jih v bilanco ne stavimo po njih imenski, temveč po kurzni vrednosti. Ker pa vsled „pravičnega spanja“ dunajske borze tačas nimamo nikakih oficijalnih kurzov, stavimo v bilanco vse efekte po cenilni vrednosti. Ko pride čas za sestavljanje rač. zaključkov pro 1917, bomo priobčili cenilne kurze onih vrednostnih papirjev, pri katerih sodimo, da so naše zadruge zainteresirane.

Ljudske banke v Italiji. Le Banche popolari.

Danes živimo v dobi porajanja raznih denarnih zavodov: ustanavljajo se novi in stari pomnožujejo svoj kapital za ogromne svote. Denar plava med narodi v veli-

kanski množini in vse misli na to, kako ga plodonosno naložiti in organizirati, da bo možno po končani vojski začeti uspešno mirovno gospodarstvo.

Ta organizacija denarja pa nam kaže jasno, da gre smer razvoja proti velikemu kapitalu. Kapital narašča v vojski kot hudournik po viharju. S tem pa nastaja vedno večja nevarnost za takozvane male ljudi, za gospodarsko slaba podjetja. Edina rešitev jo mogoča v združenju malih sil.

Lep primer nam nudijo laške ljudske banke, ki so laška posebnost, pri drugih narodih nepoznana. Opis njihovega poslovanja nam bo najbolje pokazal njihov velik pomen za povzdigo gospodarstva delavskega in kmetijskega stanu.

Ljudske banke je začel v Italiji snovati v 60. letih Luzzatti. Ko je nastala doba narodnega združenja po dolgoletnih vojskah in se je začelo misliti na gospodarsko okrepitev mlade države, so začeli po Schultzejevem vzgledu organizirati nižje sloje v samopomoč. Ena takih organizacij je bila Ljudska banka. Osnovali so prvo leta 1864. v Montelupo Fiorentino. Ko so se obnesli začetni poskusi in je misel take organizacije pronikla v mase, se je ista hitro in močno povzpela. Leta 1898. je bilo že 687 ljudskih bank s 381.000 člani, s kapitalom in rezervami okoli 105 milijonov in s prometom okoli 850 milijonov.

Ljudske banke so urejene demokratično. Akcije so prav male, da jih more nabavati mali trgovec, mali obrtnik, najemnik in delavec. Navadno so po 5 do 25 lir; nekatere se glase tudi do 200 lir; prevladujejo pa nižje. Zato so tudi akcionarji navadno navedeni sloji. Ljudska kreditna banka v Bologni n. pr. je imela v navedenem času med 4382 akcionarji: 936 malih posestnikov in najemnikov, čez 1800 malih trgovcev in 278 delavcev.

Tudi poslovanje teh bank je v prvi vrsti namenjeno slabejšim ljudskim slojem. Tako sprejemajo na eni strani prav mele denarne vloge, povprečna višina vlog znaša okrog 30 K. Na drugi strani dajejo tudi prav mala posojila: povprečno 200—400 K. Prav mnogo posojil izdajajo delavcem. Bancha cooperativa v Bologni n. pr. posluje z večino delavskih družin v mestu.

Pri svojem poslovanju se ljudske banke ne ozirajo le na lasten dobiček, temveč morajo gledati na interes malih akcionarjev in javni blagor. V tem okviru pa izvršujejo vse bančne posle. Jamstvo članov je omejeno. Poslovanje je jako natančno, kar se vidi posebno iz tega, da imajo prav malo izgub. N. pr. leta 1898. so imele Ljudske banke dobička okroglo 7 milijonov, zgub pa le okoli 181.000. Zato pa tudi uživajo splošno zaupanje ljudstva. Ko je bila koncem 80. in začetkom 90. let težka kriza za laško gospodarstvo in je veliko podjetij in bank propalo, so se ljudje povsod obračali na ljudske banke in najraje njim, ki se niso spuščale v velike špekulacije, zaupali svoje prihranke.

Ljudske banke imajo jako velik pomen za razvoj narodnega gospodarstva v Italiji. Ne glede na okolnost, da so organizirale malega človeka in ga pritegnile v moderni denarni obrat, imajo te banke veliko zaslugo, da so podprle in povzdignile celo združno gibanje in kmetijski poduk na deželi. Brez njih bi se bile težko kmetijske zadruge v severni Italiji tako razvile in spopolnile, kot so se v zadnjem času. Razširile so tudi jako blagovni promet kmetskega in delavskega ljudstva. Več močnejših bank je osnovalo lastno zavarovalnico za življenje.

Tako vidimo, kako se nabira v ljudskih bankah denar v prav malih doneskih, odnosno prihrankih, kako se isti s pomočjo bančnih operacij množi in pomnožen služi slabejšim slojem, od koder se je nabral, za razširitev poduka in v gmotno podporo. Na ta način se slabejši sloji oproste velikih kapitalističnih podjetij, uživajoč pri tem vse ugodnosti modernega bančnega prometa, obenem modernizirajo svoje gospodarstvo in sami spravijo na trg svoje pridelke potom blagovnega prometa svojih bank.

Gospodarski pregled.

Bankovci po 50 Kron z datumom 2. januarja 1902 se potegnejo iz prometa. Avstro-ogrška banka jih sprejema v izplačilo in zamenjavo še do 31. julija 1919. Od tega časa naprej pa do 31. julija 1925 jih bo banka le še zamenjavala. Po 31. juliju 1925 pa banka ni več zavezana jih sprejemati.

Nakaznice za obleko bodo po vzoru v Nemčiji uvedli baje tudi v Avstriji. Vsak bo smel kupiti na leto največ dve obleki, če bo zmozel kupnino. Podobna ureditev se izvede glede perila.

Pomanjkanje sena in slame. V seji upravnega odbora centralne zveze gospodarskih zadrug je bilo na dnevnem redu poročilo o poveritvi zadrug z dobavo letošnjega sena in slame. Predlagano je bilo, naj se z ozirom na slab uspeh letošnjega pridelka sena in slame izroči vladi spomenica. Poslanec dr. Krek je opozarjal, da je nujno potrebno, da se zmanjša število konj pri vojni upravi, posebno pri višjih poveljstvih in častnikih. Da se prepreči pomanjkanje krme, naj se odpro tudi zasebni gozdovi za pašo živine.

Prepoved kuhanja žganja iz sadja. C. kr. urad za ljudsko prehrano je prepovedal kuhati žganje iz marelic, breskev, hrušk, češpelj in jabolk. Izjeme se dovoljujejo le za tako sadje, ki je neužitno in ki se ne da posušiti ali predelati v marmelado. Tozadevne prošnje naj se vložijo na c. kr. prehranjevalni urad potom Gemüse und Obststelle, Dunaj, I. okraj, Plankengasse 4.

Pomorski paroplovni trust so sklenile ustanoviti dunajske banke: „Bankverein“ in „Länderbank“, ki imajo v rokah veliko pomorskih delnic. V trust nameravajo pritegniti tudi interesirane budimpeštanske banke.

O plačilu za mlenje žita v kmetijskih mlinih je izšla vladna naredba: Za kmetijske mline, to je za mline, ki za plačilo meljejo od žitnih pridelovalcev prinešeno lansko žito, se določa plačilo za mlenje za meterski stot tako: za mlenje, pšenice, rži,

ječmena, ajde, koruze, prosa, ovsa in mešanega žita 5 K; za izdelavo ješprena 8 K; za izdelavo kaše 4 K 50 v; za drobljenje ovsa in koruze ter za mlenje zadnjega žita za krmo 3 K. Mlinarjevo plačilo se mora dajati brez izjeme samo v denarju; mlinarja plačevati z merico, to je z žitom, moko ali otrobi, je prepovedano. Izmleti se mora; a) pšenica najmanj 90% enotne moke in največ 7% otrobov (vštete kali in druge odpadke), pri zaprašanju največ 3%; b) rž na najmanj 90% enotne moke in največ 7% otrobov (vštete kali in druge odpadke), pri zaprašanju največ 3%. Procentuelno izmletje ajde in nove koruze naj se vrši po navodilih ljubljanske podružnice vojnega zavoda za promet z žitom. Da se izmletje pravilno vrši, je odgovoren voditelj mlinškega podjetja. Prestopki tega ukaza se kaznujejo.

Določitev cen za krompir. Urad za ljudsko prehrano je določil prodajno ceno vojnorožitne prometne centrale za čas od 1. do 20. avgusta sledeče: Okrogel krompir 43 K 50 v, krompir kifelčar 123 K 50 v za meterski stot. Za čas od 21. avgusta do 5. septembra pa je prodajna cena vojnorožitne prometne centrale 28 K 50 v, za okrogel krompir in 78 K 50 v za kifelčar. Od 5. septembra dalje pa je maksimalna cena za okrogel krompir 18 K 50 v, za kifelčar pa 48 K 50 v. Maksimalne cene za nadrobno prodajo določi deželna politična oblast.

Šest dni boš delal, a sedmi beračil. Severočeski „Dennik“ poroča iz Falknova, da je bil dne 30. junija pred premogovnikom Adolf Zofija razobešen razglas: „Jutri v nedeljo se ne dela in se tako nudi delavstvu priložnost, da se preskrbi z živili. Vsak premogar naj naznani, na katero postajo bo šel in bo dobil polovični vozni listek.“ Po šest napornih dneh v tednu se tako delavstvo pošilja na poniževalno potovanje, da berači živila.

Razglas.

Podpisana zadruga razglaša, da bo obrestovala hranilne vloge od 1. januarja 1918 dalje

po 3 $\frac{1}{2}$ 0/0

Vlagateljem, ki se ne strinjajo z znižanjem obrestne mere, je dano na prosto voljo, svoje vloge dvigniti pred potekom tega roka.

Hranilnica in posojilnica v Petrovčah,
registr. zadruga v neomejeno zavezo.

Razglas.

Podpisana zadruga razglaša, da bo obrestovala hranilne vloge od 1. januarja 1918 dalje

po 3 $\frac{1}{2}$ 0/0

Vlagateljem, ki se ne strinjajo z znižanjem obrestne mere, je dano na prosto voljo, svoje vloge dvigniti pred potekom tega roka.

Hranilnica in posojilnica v Cirkovcah,
registr. zadruga z neomejeno zavezo.

Razglas.

Podpisana zadruga razglaša, da bo obrestovala hranilne vloge od 1. januarja 1918 dalje

po 3 $\frac{1}{2}$ 0/0

Vlagateljem, ki se ne strinjajo z znižanjem obrestne mere, je dano na prosto voljo, svoje vloge dvigniti pred potekom tega roka.

Hranilnica in posojilnica v Svetinjah,
registr. zadruga z neomejeno zavezo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Tomaju,
r. z. z neom. z.

Ker se prvega občnega zbora ni udeležilo zadostno število zadrušnikov, sklicuje se

drugi občni zbor na dan 30. decembra 1917 ob 3. uri popoldne v isti prostor in z istim dnevnim redom, kakor je bilo prvotno objavljeno v 18. in 19. številu Narodn. Gosp. z dne 10. okt. 1917. Ta drugi občni zbor bo sklepčen ob vsakem številu navzočih zadrušnikov.

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Živinorejske zadruge v Št. Janžu na Dolenjskem,

registr. zadruge z omejeno zavezo, ki se bo vršil dne 3. februarja 1918 ob 8. uri dopoldne v župnišču.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobranje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1916 in 1917.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem rodu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Št. Janžu na Dolenjskem,

registr. zadruge z neomejeno zavezo, ki se bo vršil dne 3. februarja 1918, ob pol 8. uri dopoldne v župnišču.

Dnevni red: 1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1916 in 1917. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.